Udział organizacji międzynarodowych w transformacji ekonomicznej w Polsce

Radykalne przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce, zapoczątkowane po wyborach parlamentarnych w czerwcu 1989 r. i utworzeniu rządu premiera T. Mazowieckiego, objęły nie tylko wewnętrzny system polityczny i gospodarczy, ale także stosunki traktatowe z partnerami gospodarczymi. W 1990 r. zostały podjęte rozmowy, najpierw nieformalne, a następnie oficjalne, w sprawie zawarcia ze Wspólnotami Europejskimi układu o stowarzyszeniu (tzw. układu europejskiego[1]). Z punktu widzenia Polski układ ten miał przede wszystkim[2]:

- ułatwić wzrost wymiany handlowej i poprzez nią przyspieszyć restrukturyzację gospodarki,
- zwiększyć stabilność reguł gospodarczych – m.in. poprzez przyjęcie wspólnotowych przepisów – i w ten sposób zwiększyć atrakcyjność Polski dla inwestorów zagranicznych,
- zapewnić bezpieczeństwo polityczne kraju w warunkach niepewnej sytuacji zewnętrznej braku gwarancji powodzenia głębokich reform ekonomicznych i politycznych) oraz zewnętrznej (słabnięcie, a następnie Związku Radzieckiego oraz Rady Wzajemnej Pomocy Gospoda RWPG).

W lutym 1992 roku w holenderskiej miejscowości Maastricht dwanaście państw członkowskich WE podpisało Traktat o Unii Europejskiej238, który wszedł w życie 1 listopada 1993 roku[3].

W art. 7a Traktatu z Maastricht jest mowa o podejmowaniu przez Wspólnotę wymaganych środków zmierzających do stopniowego utworzenia rynku wewnętrznego, a art. 8a przyznaje każdemu obywatelowi Unii (osoba posiadająca obywatelstwo państwa członkowskiego UE) prawo do swobodnego poruszania się i przebywania na obszarze jednego z państw członkowskich. W art.2 Traktatu z Maastricht przyjęto, iż zadaniem Wspólnoty jest m.in. wspieranie wysokiego poziomu zatrudnienia i opieki społecznej, podnoszenia stopy życiowej i jakości

życia, ekonomicznej i społecznej spójności oraz solidarności pomiędzy państwami członkowskimi. Zapisane w Traktacie o UE cele polityki socjalnej realizowane będą w oparciu o zasadę subsydiarności (pomocniczości). W celu wspierania swojego wszechstronnego harmonijnego rozwoju Wspólnota Europejska rozwija i kontynuuje działania prowadzące do podniesienia swojej spójności ekonomicznej i społecznej (art. 130). Socjalny wymiar europejskiej integracji został w Traktacie z Maastricht wzmocniony dodatkowo o Protokół i umowę o polityce społecznej.

Głębokie zmiany systemowe w Polsce i w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej skłoniły także państwa zachodnie do radykalnej zmiany, ich polityki wobec wschodnich partnerów. Państwa ówczesnej EWG szybko zdecydowały się poprzeć proces transformacji. Praktycznym przejawem zmiany były decyzje z listopada 1989 r. o uruchomieniu programu pomocy finansowej PHARE, włączeniu Polski do systemu powszechnych preferencji celnych oraz zawieszeniu od początku 1990 r. ograniczeń ilościowych stosowanych w tym czasie wobec importu z Polski (a także z innych krajów RWPG). Instytucjonalne podstawy korzystniejszej szych warunków współpracy w dłuższym czasie i wsparcia przez państwa Wspólnot Europejskich reform zachodzących w Polsce miał zapewnić układ o stowarzyszeniu. Zbliżone co do treści układy Wspólnota wynegocjowała także z innymi krajami regionu, które rozpoczęły proces przeobrażeń systemowych.

Układ europejski, który w części handlowej wszedł w życie l marca 1992 r., a w całości 1 lutego 1994 r.[4], znacznie rozszerzył postanowienia przedniej, niepreferencyjnej umowy o handlu, współpracy handlowej i gospodarczej, wynegocjowanej w pierwszej połowie 1989 r., a więc jeszcze w warunkach scentralizowanego systemu gospodarczo-politycznego[5]. Umowa z 1989 r. przede wszystkim znormalizowała warunki handlu Polski z EWG7 przewidując zniesienie przez Wspólnotę ograniczeń ilościowych stosowanych jednostronnie wobec importu z Polski. Zakładała też obniżenie przez Polskę i EWG stawek celnych i opłat wyrównawczych (stosowanych wówczas przez EWG) na kilkanaście artykułów rolnych. Umowa ta, pisana we wrześniu 1989 r., poza niektórymi postanowieniami instytucjonalnymi, nie weszła w życie wobec korzystniejszych dla Polski, jednostronnej decyzji EWG z listopada 1989 r., o których mowa wcześniej.

Układ europejski ustanowił stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, tworząc instrument zacieśnienia powiązań

instytucjonalnych i realnych między partnerami aż do dnia członkostwa Polski w UE. Układ europejski był wzorowany na standardowych umowach o stowarzyszeniu, zawartych wcześniej przez Wspólnoty z niektórymi partnerami, jakkolwiek w pewnych kwestiach różnił się od nich(Zbliżone do polskiego układu były natomiast analogiczne porozumienia innych państw stowarzyszonych z Europy Środkowej i Wschodniej (zarówno Węgier oraz Czechosłowacji, podpisane równocześnie z polskim układem, jak i pozostałych krajów stowarzyszonych, wynegocjowane w późniejszych latach). Niektóre przepisy tych umów dotyczące liberalizacji handlu, współpracy gospodarczej i dostosowania prawa itd. były identyczne. Inny natomiast był harmonogram redukcji barier, niektóre klauzule ochronne itp[6].

Zgodnie z jego postanowieniami, celem stowarzyszenia rozwój stosunków politycznych, handlu i innych dziedzin stosunków gospodarczych, a w efekcie tego przyspieszenie rozwoju gospodarczego w Polsce oraz sprzyjanie stopniowej integracji Polski ze Wspólnotami Europejskimi.

Wbrew wysiłkom polskich negocjatorów w układzie europejskim nie znalazł się przepis zawierający wyraźne zobowiązanie Wspólnot do przyjęcia Polski w poczet członków ugrupowania. W preambule została zawarta jedynie deklaracja, iż „końcowym celem Polski jest członkostwo we Wspólnocie, a stowarzyszenie – zdaniem stron – pomoże Polsce osiągnąć ten cel".

[1] Szersze omówienie można znaleźć m.in. w: Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa, Kawecka-Wyrzykowska E. (red.), Synowiec E., IKCHZ, Warszawa 2001.

[2] Kawecka-Wyrzykowska E. (red.), Ocena stopnia realizacji Układu europejskiego ustanawiającego stowarzyszenia między Polską a wspólnotą Europejskimi i ich państwami członkowskimi „Biblioteka Eurpejska" IKCHZ, UKIE, 1998, zeszyt 17, s. 73.

[3] Marszałek A., (red.), Integracja europejska, PWE, Warszawa 2004, s. 29.

[4] Taka kolejność wcielania w życie postanowień układu wynikała głównie z tego, że, część handlowa mogła wejść w Życie na podstawie uproszczonej procedury ratyfikacyjnej (nie musiały jej ratyfikować państwa członkowskie Wspólnoty Europejskiej z uwagi na to, że kompetencje w zakresie polityki handlowej znajdują się w wyłącznej gestii WE).

[5] Por. Kawecka-Wyrzykowska E., Stosunki Polski ze Wspólnotami Europejskimi od 1989 roku, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 1997.

[6] Głąbicka K., Integracja europejska…, op. cit., s. 14.

To jest gotowa, obroniona praca. Gdyby chcieli Państwo zlecić napisanie zupełnie nowej pracy, to zapraszamy na stronę pisanie prac - sprawdzony serwis!